

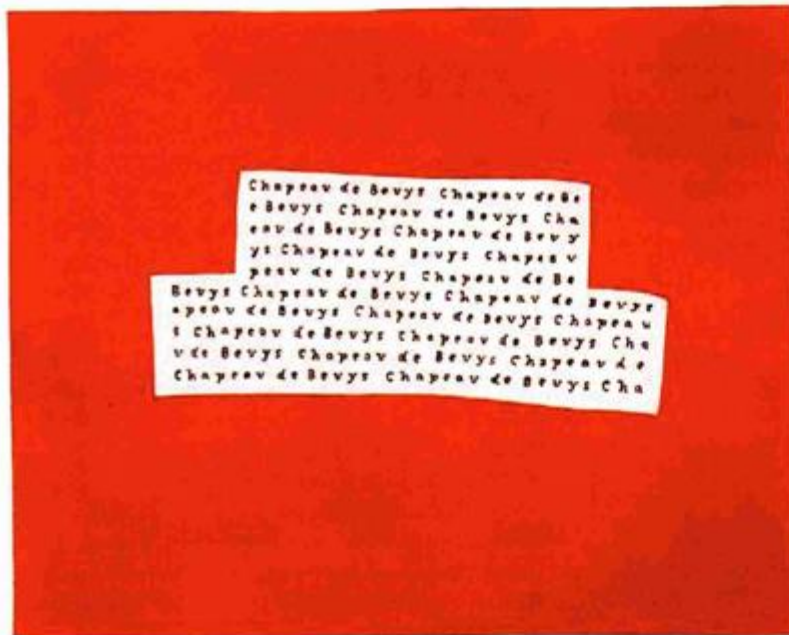
KROĆENJE TEKSTA I SLIKANJE SLOVA

Birajući tekstove po ključu koji nam je nepoznat, u kojima dominiraju likovni zapisi i zapisi o prirodi jezika, autorica ih „kroti“ i modifikira u glavne nositelje likovnosti

■ Piše: Rozana Vojvoda
 ■ Fotografije: Goran Vranić

ANABEL ZANZE, CITATI

Umjetnička galerija Dubrovnik
 10. 4. – 31. 5. 2015.

PREMDA NIJE RIJEČ O RETROSPEKTIVNOJ IZLOŽBI, premijerno predstavljanje Anabel Zanze u Umjetničkoj galeriji Dubrovnik, u njezinom rodnom gradu, obremenjeno je prolaskom vremena (gotovo deset godina od zadnje izložbe) i mijenama slikarice koje su se odvijale na udaljenijim likovnim pozornicama. Dubrovnik je, ne zaboravimo, i specifično mjesto odrastanja, te često za umjetnike vezane za Grad označava i točku sabiranja, introspekcije ili, kako sam nedavno u razgovoru s prijateljicom čula „mjesto susreta sa samom sobom“. Stoga ni ne čudi da se uz najbrojnije novije radove inzistira i na konciznom presjeku dosadašnjeg djelatnosti i uključivanju ranih radova u kojima

Chapeau de Beuys
 2013.
 tuš, akril
 na papiru.
 400 x 500 cm

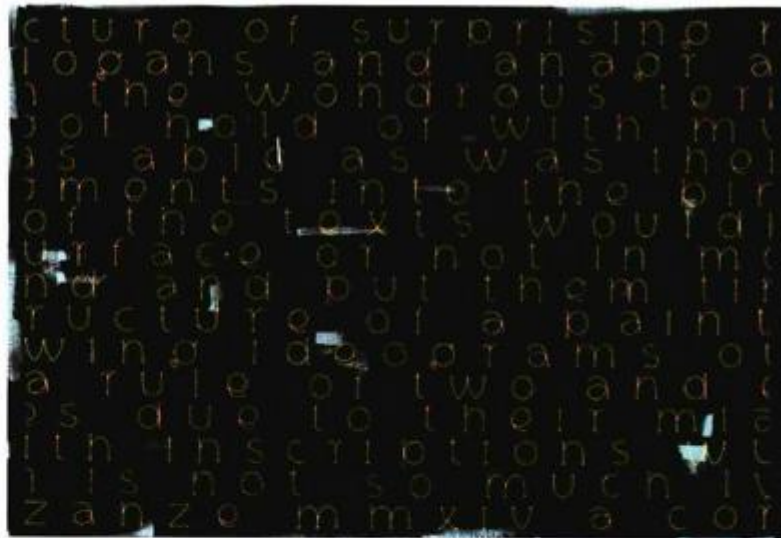
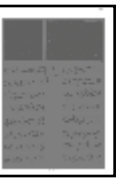
Anabel započinje svoje prepoznatljivo bavljenje tekstom kao sadržajem slika. Konceptiju izložbe i briljantan postav potpisuju sama umjetnica, kustosica izložbe Petra Golušić i Igor Zidić, a uvodne tekstove u katalogu pišu Nada Beroš i Petra Golušić.

Rad Anabel Zanze i njezino korištenje teksta kao glavnog sadržaja slike, te način ispisivanja platna perom umočenim u uljanu boju, često se u likovnim kritikama uspoređuje s radom srednjovjekovnog pisara prvenstveno zbog toga jer je riječ o ručnom ispisivanju riječi, dugotrajnom, mukotrpnom i fizički zahtjevnom poslu. Dovoljno se samo sjetiti srednjovjekovne uzrečice *Tria digita scribunt sed totum corpus laborat* (Tri prsta pišu, ali cijelo tijelo radi) da bi se upotpunila analogija. Usporedbom se autorici daje i auru isposničke, samostanske discipline i, ne bez temelja, prizivaju spiritualni svjetovi posve suprotni užurbanom i bućnom konzumerističkom dobu u kojem živimo. S druge strane, ma koliko srednjovjekovnog pisara i Anabel povezivao iscrpljujući način rada, te u

vizualnom smislu odnos teksta prema podlozi, visini retka, tipu slova, ključna razlika između dva principa reproduciranja teksta je činjenica da odstupanje od norme, nepoželjno kod pisara, čini jedno od glavnih izražajnih sredstava Anabelinih slika. Bez obzira koji tekst i koji font odabrala (ili stvorila), umjetnica nikad ne dopušta uniformnosti da bude prevladavajući nositelj izraza, već blagim odstupanjima u razmacima između riječi ili slova ili ponekad zadebljanjima oblina tijela slova naglašava igru znakovlja i podloge i obraća našu pažnju na samu fizičnost slova. Istodobno, razvija vrlo specifični isprekidani ritam koji, po mom mišljenju, svoj najrazigraniji vid postiže u ciklusu slika u kojima tematizira rubriciranje, te u ciklusu slika s motivom lakuna / praznina. U ciklusu *Rubriciranje* (2010 - 2011.) koji i samim imenom priziva u sjećanje rubrikatora, pisara ili iluminatora koji je u srednjovjekovnim radionicama bio zadužen za ispisivanje rubrika (naslova ili blagdana

ovisno o tipu kodeksa), umjetnica crvenom bojom naglašava po jedno slovo ili po jednu riječ dajući samom platnu pomaknuti ritam, stvarajući i usložnjavajući dinamiku između ploha i razina – podloge, prikaza teksta i naglašenog dijela teksta.

U ciklusu pod nazivom *Lakune* usložnjavanje razina prikaza dobija svoj maestralni oblik, a kombinacija punog i praznog slici daje potpuno novo, gotovo plastično svojstvo. Kod nekih slika s lakunama, čitanje izbliza je gotovo i fizički onemogućeno uslijed jakog, optički stvorenog dojma titranja površine, a analogno tome kriptičkim ispisivanjem teksta negira se i njegova semantička dimenzija i tekst se zapravo opire čitanju. Praznina i ne-

napisano postaju jednakovrijedni elementi komunikacije, a motiv/tekst se istodobno osvještava i negira. Reduciranost i posnost izraza, sklonost procesualnosti i osvještavanju stvaralačkog procesa, rad Anabel Zanze približavaju neokonceptualnim praksama, a senzibilitet autorice i bliskost različitim sada već povijesnim avangardama čita se i u referencama na Duchampa, Magrittea, te u hrvatskom kontekstu na Gorgonu, Grupu šestorice... Geometrizam je u konačnoj vizualnoj percepciji Anabelinih radova neupitan, ali se istovremeno „omekšava“ i modificira tekstem. U ciklusu *Blokovi* na primjer, geometrijska komponenta proizlazi iz činjenice da autorica tematizira elemente straničnog postava, horizontale ili vertikalne podloge, stupce teksta, margine, ali uvijek s mogućnošću blagog otklona kao što je recimo zrcalni prikaz teksta u slici *Dva eseja* (2005), koji postaje putokaz za još jedan nivo čitanja djela. Jedino svoj potpis, koji u lucidnoj maniri, često zajedno s nazivom djela i rimskim brojkama, mimikrira u tekst, ostavlja nepromijenjen. Geometrizam je imanentan i većini, kako ih sama autorica naziva, „parakinetičkih slika“, slika koje je moguće prelagivati kao što je primjerice *Tetris* (2009/2010), cjelina od trideset i šest slika-fragmenata, inspirirana istoimenom računalnom igrom.

Birajući tekstove po ključu koji nam je nepoznat, u kojima dominiraju likovni zapisi i zapisi o prirodi jezika, autorica ih „kroti“ i modificira u glavne nositelje likovne komponente u nebrojenim varijacijama. Suočava nas s teško prohodnom teksturama (*The Wall*, 2009), sa stvarnom fizičkom slojevitošću natpisa kao u slici *Palimpsest* (2009) gdje se stariji tekst pisan u drugačijem smjeru još nazire ispod masnog crnog premaza i novog sloja teksta, a ponekad s mirnim, rahlim razastiranjem oblina slova po platnu kao na radu *Noćna slika* (2015), nastalim upravo za određeni punkt središnje izložbene dvorane, s modro-crnom bojom podloge u korespondiraju s morem iza staklene opne prostora. Razvija umjetnica u ciklusu *Stranice*

Grisaille, 2014.
ulje na platnu,
150 x 150 cm

Čitajući Kipkea II,
2014.
ulje na platnu,
100 x 150 cm

i svoju tihu vrlo osobnu komunikaciju s umjetnicima koji su joj bliski po senzibilitetu, recimo s Julijem Kniferom, koristeći stranice njegova dnevnika za koji kaže da je „makar režući na različite načine slikarov tekst shvatila da uopće ne narušava njegovu misaonu protočnost“, s Josipom Vaništom čije tekstove stavlja na sivu podlogu, kako sama kaže kao „posvetu ‘sivome’ Vaništi, Vaništinu crtežu, Vaništi olovke“.

Kipkeove tekstove ispisuje u engleskom prijevodu na slikama *Čitajući Kipkea I, II* (2014) većim fontom, žutim i crvenim slovima dopuštajući svojoj slikarskoj prirodi da iz crnila podloge iznjedri sporadične promplamsaje zelenkasto plave boje. Slikarski senzibilitet koji iščitavamo u pojedinim radovima u decentnom kombiniranju tonova podloge u odnosu na boju slova, u pažljivoj akcentuaciji crvenom ili snažnim premazima, u radovima iz 2014. godine u kojima se reducira tekst, ali se pažnja usmjerava upravo na njegov značenjski sloj (*seminatio, récolte*, 2014) sve više dolazi do izražaja, ponajprije u majstorskim rješenjima slikane pozadine.

Anabel Zanze ovom izložbom pokazala je, između ostalog, i neodrživost bilo kakvih predrasuda u vezi recepcije suvremene umjetnosti. Iako su na prvi dojam njezine „slike od slova“ hermetične, sofisticirane tvorevine koje, poput rebusa odgonetavaju samo ljudi od struke – umjetnici i povjesničari umjetnosti, na otvorenju izložbe posjetitelji najrazličitije dobi i afilijacija, od djece, mladih, zrelih do postarijih ljudi, gledali su, komentirali, polemizirali, uistinu percipirali njene radove. Od opaski djece kao su „slike baš lijepe“ do čestih raspravljanja treba li ili ne iščitati sav tekst sa slike i da li su red i stroga koncepcija slika „zakočili“ njenu slikarsku prirodu, svi ti raznorodni komentari potvrda su upravo autentičnosti Anabelina slikarskog puta kao i visoke razine energetske impregniranosti njezinih djela koja nepogrešivo djeluje na promatrače od kojih se traži i dobiva reakcija. ■